

نگاهی بر ترجمه و تفسیر انگلیسی قرآن کریم^۱

چکیده

مقاله‌ای در معرفی ترجمه و تفسیر قرآن به زبان انگلیسی است که بهروز فروتن با همکاری سید حسین مرعشی و جمعی از ویراستاران و کارشناسان علمی و ادبی در طول بیش از یک دهه تلاش به نگارش در آمده است. ترجمه حاضر بر اساس چهار مبنا صورت گرفته است: هدف ترجمه، زبان قرآن، وفاداری به متن مبدا و مقصد و در آخر اینکه قرآن برای عموم مردم است و نه قشر خاصی از مردم. برای ترجمه این اثر ۴ ترجمه فارسی و ۱۰ ترجمه انگلیسی قرآن مورد بررسی قرار گرفته و در نگارش تفسیر نیز از ۴۰ تفسیر معتبر کلاسیک و مدرن شیعه و سنی سود جسته شده است. کل این اثر حدود ۸۰۰ هزار کلمه است و در ۶ جلد به زیور طبع آراسته شده است.

کلید واژه‌ها

ترجمه های قرآن؛ تفسیر های قرآن؛ ترجمه انگلیسی قرآن؛ فروتن، بهروز؛ مرعشی، سید حسین.

1. Holy Quran: A New English translation and Concise Commentary

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی است. و بیش از یک میلیارد مسلمان به آن اعتقاد دارند و صدها میلیون نفر دیگر نیز در سراسر دنیا علاقه مند تا از محتوای آن آگاه شوند. با این وجود از یک طرف کمتر ترجمه‌های روان و دقیق از قرآن در زبان انگلیسی وجود دارد و از طرف دیگر ترجمه هر چقدر هم خوب باشد، نمی‌تواند مفاهیم تمام آیات قرآن را به صورت کامل منتقل کند، از این روی نیاز به تفسیر و توضیحاتی که به زبان انگلیسی تألیف شده باشند، بسیار احساس می‌شود.

عموماً تفاسیر کامل از قرآن به زبان انگلیسی در جهان بسیار کم است و ترجمه تفاسیر موجود نیز علاوه بر نارسایی ترجمه آنها، از لحاظ محتوایی نیز به خاطر تفاوت‌های فرهنگی و فکری در ارایه مطالب و مثالها و عدم دسترسی آسان به مقصود اصلی آیات، شاید زیاد به مذاق مخاطبانی که وقت برای آنها ارزش فراوانی دارد، خوشایند نباشد. از این روی ترجمه و تفسیر نوینی از قرآن به زبان انگلیسی، به قلم استاد حوزه و دانشگاه بهروز فروتن با بیش از یک دهه تلاش مستمر، در هشتصد هزار کلمه و ۶ جلد تألیف شد. استاد سید حسین مرعشی پژوهشگر تفسیر و معارف قرآن و بزرگ شده کشور انگلستان، همکاری و وصف ناپذیری از آغاز تا پایان در تألیف و ترجمه این اثر داشتند، علاوه بر ایشان گروهی از انگلیسی زبانان از کشور آمریکا و انگلیس نیز در ویراستاری این اثر نقش پررنگی ایفا کردند. قلم روان انگلیسی این مجموعه به تأیید انگلیسی زبانان و محتوای آن نیز بر اساس تفاسیر معتبر شیعه و سنی است. این اثر از دو حیث قابل توجه است: این اثر اولین تفسیر تألیفی کل قرآن کریم به زبان انگلیسی در قم است، از طرف دیگر مؤلف و مترجم علاوه بر آنکه فارغ التحصیل رشته مترجمی زبان انگلیس است، فارغ التحصیل سطح عالی حوزه علمیه قم و مؤلف دهها کتاب و مقاله به زبان انگلیسی در تفسیر و معارف قرآنی است.

مشخصات اثر

کتاب ترجمه و تفسیر انگلیسی کل قرآن کریم، ترجمه دقیق و روان تمام آیات قرآن به زبان انگلیسی، به همراه تفسیر روان و فشرده آیات به زبان انگلیسی است. کل این اثر حدود ۸۰۰

هزار کلمه است و در ۶ جلد به زیور طبع آراسته شده است. نکته جالب توجه این اثر علاوه بر انگلیسی کاملاً روان و سلیس، همراه موضوع بندی جداگانه هر آیه و تفسیر مناسب و جداگانه آیات در زیر هر ترجمه است. این مجموعه ترجمه و تفسیر قرآن، اولین تفسیر تألیفی انگلیسی در قم و مناسب عموم مردم و تمام کسانی که دنبال فهم روان و کاربردی از آیات قرآن هستند، است. این مجموعه جزء معدود تفاسیر تألیف شده کل قرآن به زبان انگلیسی در دنیا است.

ویژگی اصلی ترجمه آیات

خصوصیت اصلی این ترجمه، دقت در عین روانی آن است و اگر کلمه‌ای به جمله در ترجمه اضافه شده باشد با قلاب از ترجمه اصلی متمایز شده است. برای ترجمه این اثر ۴ ترجمه فارسی و ۱۰ ترجمه انگلیسی قرآن مورد بررسی قرار گرفته است. در تفسیر آیات نیز ۴۰ تفسیر معتبر شیعه و سنی مورد رجوع و مطالعه قرار گرفته و قدر متیقن متعارف معارف آیات به صورت روان و کاربردی و منطقی در تفسیر هر آیه ذکر شده است. نظارت این اثر از حیث انگلیسی، زیر نظر انگلیسی زبانان و از حیث محتوایی نیز زیر نظر متخصصان امر تفسیر و معارف قرآنی قرار داشت.

در این اثر تفسیر که مناسب با فرهنگ جوامع مخاطب انگلیسی زبان به نگارش درآمده، از هر نوع جمله و کلمه توهین آمیز نسبت به باورها و عقاید دیگر مذاهب و فرق پرهیز شده است و تنها به تبیین کاربردی مفهوم و معارف آیه پرداخته شده است و توجه اصلی نویسندگان به فرهنگ عمومی انسانی در جهان بوده است، از این روی شاید گذر زمان و تغییر فرهنگ مخاطبین در جوامع متنوع نیز، از کیفیت این اثر نکاهد.

مبانی ترجمه این اثر

ترجمه این اثر بر ۴ مبنا استوار است:

۱. هدف ترجمه:

در ترجمه قرآن هدف مترجم، تأثیر شگرفی در ترجمه و کیفیت آن دارد. در ترجمه آیات

قرآن در این اثر، هدف انتقال معنای آیات به صورت دقیق است و انتقال مفهوم آیات، مهمترین هدف ترجمه در این اثر است، از این روی از آوردن ساختارها و کلمات پیچیده‌ای که شاید فقط خواننده را از مقصد و مقصود اصلی منصرف کند پرهیز شده است.

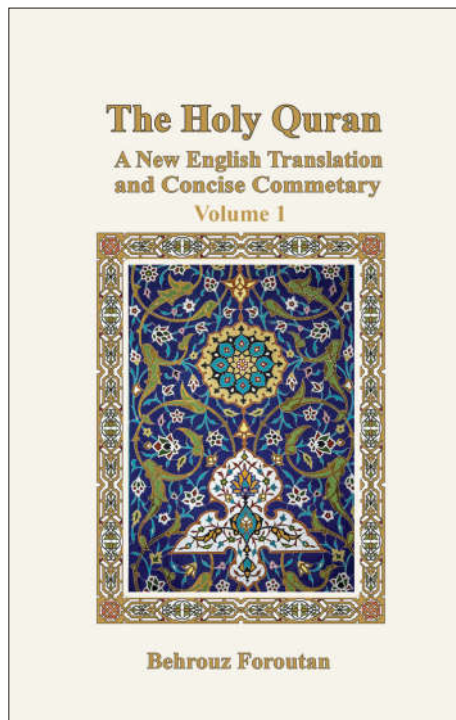
۲. زبان قرآن:

منظور از زبان قرآن، عربی یا غیر عربی بودن آن نیست، چون مشخص است که زبان قرآن عربی است، منظور بحث‌هایی است که در این زمینه مطرح می‌شود، چنانکه برخی معتقدند زبان قرآن ادبی و برخی آن را مرموز و رمز آلود و برخی نیز آن را عرفانی قلمداد می‌کنند، قاعدتاً کسی که زبان قرآن را ادبی می‌داند، در صدد است آن را به صورت ادبی ترجمه کند و کسی که زبان آن را عرفانی می‌داند از اصطلاحات عرفانی در ترجمه آن استفاده می‌کند، از نظر نویسندگان و مترجم این تفسیر قرآن: زبان قرآن زبان فصیح عربی است، آنگونه که قرآن خود بدان اشاره کرده است: *بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ* قرآن را به زبان عربی واضح و روان نازل کرده است. از سوی دیگر پیامبران هم با زبان هر قومی با مردم سخن می‌گفتند و مشخص است زبان هر قوم، زبان ادبی و عرفانی و... نبوده، بلکه زبان هر مردمی زبان استاندارد رایج در بین مردم است. از دیدگاه مترجم و نویسنده این اثر، زبان قرآن نزدیک به زبان رسمی و استاندارد است، بنابراین ترجمه انگلیسی قرآن نیز باید نزدیک به انگلیسی استاندارد باشد.

۳. وفاداری به متن مبدأ و مقصد:

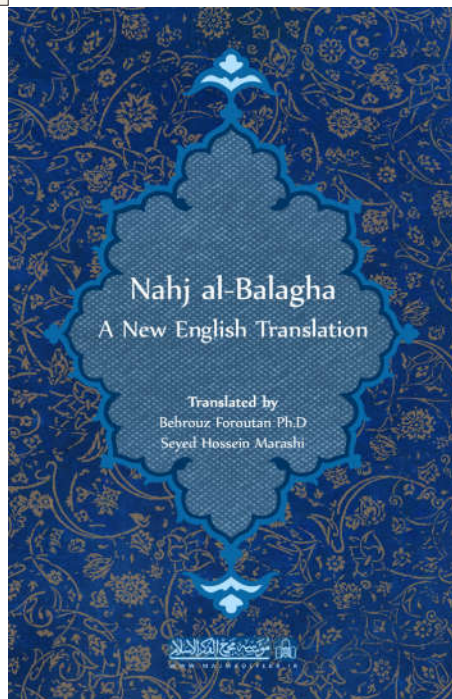
بسیاری از نظریه پردازان ترجمه، بر وفاداری به متن مبدأ در ترجمه تاکید می‌کنند و بیشتر منظورشان وفاداری به زبان مبدأ و متن اصلی کتاب است و وفاداری به زبان مقصد را نادیده می‌گیرند و به بهانه وفاداری به متن مبدأ، ارائه گر ترجمه‌های تحت اللفظی و اشتباهی که مفاهیم و مقصود آیات را نادیده می‌گیرد، هستند، در حالی که کسانی که به زبان مقصد وفادار نیستند و نمی‌توانند مفهوم و معانی جملات را به صورت قابل قبول به زبان مقصد منتقل کنند، در عمل به متن مبدأ و مقصد خیانت کرده‌اند. از دیدگاه ما مفهوم وفاداری به ترجمه، از وفاداری به متن مبدأ توسعه یافته و به وفاداری به متن مقصد نیز سرایت کرده است،

روی جلد ترجمه و تفسیر قرآن کریم

روی جلد ترجمه کتاب نهج البلاغه

پس مترجم حق ندارد تنها ترجمه‌های تحت الفظی با ساختارهای زبان مبدأ را ارائه دهد، بلکه ساختار اصطلاحات و واژگان نیز باید در زبان طبیعی مقصد رعایت شده باشد.

۴. عمومی بودن فهم قرآن

قرآن برای عموم مردم است، نه قشر خاصی از مردم، پس همه مردم باید بتوانند آن را بخوانند و بفهمند معنای آن را بفهمند پس بر این مبنا ترجمه نیز باید قابل فهم برای عموم باشد.

نویسنده این اثر در کتابی مستقل، به تبیین این چهار مبانی پرداخته است.^۱

مبانی تفسیری اثر

تفسیر آیات در این اثر برگرفته از ۴۰ تفسیر معتبر کلاسیک و مدرن شیعه و سنی است. از دید نویسنده این مجموعه تفسیر مناسب نوشتاری است که هدف و مقصود هر آیه را تبیین کند و از پرداختن به عوارض تفسیر آیات مانند بررسی واژگان، قیل و قالهای متعدد که شاید تاثیری در فهم آیه نداشته باشد پرهیز شود چون این امور هر چند مهم و مورد نیاز مفسر است ولی شاید برای امور مخاطبین مناسب نباشد. البته هدف و انگیزه نگارش تفسیر نیز در جهت دهی و نوع آن تأثیر فراوانی دارد.

از این روی در این مجموعه تفسیر کامل قرآن توضیحات آیه بیشتر برای تبیین آیات و روشن ساختن هدف و مقصود آیات و متناسب برای عموم کسانی هستند تا حداقل معانی و معارف هر آیه را درک کرده و در مورد آن اندیشه کنند. توضیحات هر آیه در این مجموعه به گونه‌ای است که شبهات متبادر به ذهن خواننده را نیز تا حد مناسبی پاسخ می‌دهد.

تیم همکار در این اثر

بهروز فروتن نویسنده و مترجم این اثر، که خود فارغ التحصیل رشته کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی و فارغ التحصیل سطح چهار حوزه علمیه قم است. در عین حال مدرس بین المللی حوزه دانشگاه و مؤلف و مترجم و استاد ناظر دهها کتاب و مقاله به زبان انگلیسی در

1. A study of Lexicon and structures in the English translation of the Quran, Asar Sabz publication, Tehran, 2020

تفسیر و معارف قرآنی می باشد. ترجمه کامل نهج البلاغه به انگلیسی روان^۱ و ترجمه و شرح اصول کافی به زبان انگلیسی و تألیف کتاب های درسنامه های کلام اسلامی و سیر معنویت از منظر قرآن به زبان انگلیسی از دیگر آثار وی است.^۲

اصلی ترین همکار وی در این عرصه، استاد سید حسین مرعشی است که در طول یک دهه، در تألیف و ترجمه و ویراستاری این اثر بیشترین همکاری را داشته است. ایشان پژوهشگر و مترجم در عرصه قرآن و معارف و فارغ التحصیل مدرسه کاتولیک نیوکاسل است. ویراستاران انگلیسی زبان این اثر کوثر رحمانی از آمریکا؛ مایا زارا از انگلیس و موساعه مک دونالد هستند.

همچنین گروه مشاورین این اثر شامل دکتر سید محمدرضا حجازی، فارغ التحصیل حوزه علمیه قم، دکترای دانشگاه کاتولیک واشنگتن، عضو هیئت علمی موسسه اخلاق و تربیت و مبلغ فعال در آمریکا، همچنین دکتر یوسف دانشور، عضو هیئت علمی موسسه علمی پژوهشی امام خمینی قم و فارغ التحصیل دکتری فلسفه دین از کالج سنت مایکل، مدرسه الهیات تورنتو و دانشگاه تورنتو کانادا است.

دکتر محمد رصافی، عضو هیئت علمی دانشگاه اصول الدین قم، همچنین دکتر محمدرضا فخر روحانی، زبان شناس و عضو هیئت علمی دانشگاه قم هم از دیگر مشاورین این پروژه علمی هستند.^۳

1. <https://iqna.ir/fa/news/3997402>

۲. فروتن، بهروز، سیر معنوی از منظر قرآن، انتشارات آثار سبز تهران، ۱۳۹۹

3. <https://iqna.ir/fa/news/3995527>

۱. طباطبایی، سید محمد حسین: المیزان فی تفسیر القرآن، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۷ ق.
۲. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، انتشارات ناصر خسرو، تهران، ۱۳۷۲ ش
۳. فخر رازی، محمد بن عمر، تفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، دار احیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۲۰ ق
4. A study of Lexicon and structures in the English translation of the Quran, Asar Sabz publication, Tehran, 2020
5. <https://iqna.ir/fa/news/3997402>
۶. فروتن، بهروز: سیر معنوی از منظر قرآن، انتشارات آثار سبز تهران، ۱۳۹۹
7. <https://iqna.ir/fa/news/3995527>
8. The Holy Quran: A new English Translation and concise Commentary, Asar sabz publication, Tehran, 2020, p 25-30